

Het kompas van Bali

15 manieren om je onder te dompelen in het eiland

VERVOER

Bus: over de Jl. Bypass Ngurah Rai tussen Sanur en Nusa Dua pendelen dagelijks van 5.30 tot 21 uur om de 20 minuten bussen met airconditioning (Rp. 5000, kinderen Rp. 3500). Ongeveer elke kilometer is er wel een halte.

Nusa Dua en Benoa

H 7/8

Waar vroeger reuzenschildpadden hun eieren in het zand begroeven, begon men aan het begin van de jaren 70 van de vorige eeuw aan de bouw van een vakantieoord dat aan de hoogste eisen moest voldoen. Zo ontstond een kunstmatige, door muren en slagbomen van het echte Bali gescheiden 'tempelstad' van het toerisme.

De in het weelderig groen van de tropenparken gelegen hotels, die zich uitstrekken tot het puntje van het smalle schiereiland Tanjung Benoa, bieden een luxueus onderdak aan de bijna één miljoen gasten die hier jaarlijks komen. Helemaal aan het uiteinde ligt het voornamelijk door islamitische vissers bewoonde dorp **Benoa**.

BEZIERSWAARDIGHEDEN

Omdat de koraalriffen zich uitstrekken tot aan de witte stranden, is zwemmen alleen mogelijk bij vloed. Niet getreurd, want je kunt altijd terecht in een van de fantastische zwembaden van de luxuresorts. Via de Mandara Toll Road ben je snel in de nachtelijke uitgaanscentra van Kuta en Seminyak.

Maar ook kunst!

Een mooie afwisseling op het strandleven en shoppen is een bezoek aan het **Museum Pasifika** 1. Dit aan het

Aziatisch-Pacifische gebied gewijde museum – wereldwijd het grootste in zijn soort – presenteert werken van hedendaagse Indonesische schilders en schilderijen van Europese kunstenaars die op Bali en in Polynesië hebben gewerkt.

BTDC Area Block P, Nusa Dua, tel. 0361 77 49 35, museum-pasifika.com, dag. 10-18 uur, Rp. 90.000, kinderen tot 11 jaar gratis

ETEN, SHOPPEN, SLAPEN

Overnachten

Esthetisch

The Balé 1

In de 29 luxeuzes, met design ingerichte bungalows op een heuvel boven Nusa Dua komen Balinese architectuur, grafisch heldere lijnen en fraaie interieurs opvallend harmonieus samen. Het restaurant serveert innovatieve Aziatisch-Franse gerechten. De bijbehorende spa heeft uitgebreide wellnessfaciliteiten.

Jl. Raya, Nusa Dua Selatan, tel. 0361 77 51 11, thebale.com, €€€

Eenmalige ervaring

Aman Villas at Nusa Dua 2

Als een adelaarsnest ligt dit exclusieve toevluchtsoord voor verwende gasten hoog boven Nusa Dua. De aankleding is een mix van Balinese en westerse stijlelementen. Je vindt er tevens een spectaculair zwembad en een restaurant met een creatieve kaart.

Nusa Dua, tel. 0361 846 85 85, aman.com/villas/aman-villas-at-nusa-dua, €€€

Actief

Grand Mirage 3

Dit vakantiecomplex is vooral populair bij jongere bezoekers van Bali en heeft een zeer gevarieerd aanbod, waaronder sport- en recreatieprogramma's en een goed uitgerust wellnesscentrum met sauna, stoombad, thalassotherapie en traditionele helende massages.

Jl. Pratama 72-74, Tanjung Benoa, tel. 0361 77 18 88, grandmirage.com, €€€

NUSA DUA EN BENOA

Bezienswaardig

1 Museum Pasifika

Overnachten

1 The Balé

2 Aman Villas at Nusa Dua

3 Grand Mirage

Eten en drinken

1 Jaansan Bali

2 Mr. Bob Bar & Grill

3 Bumbu Bali

Winkelen

1 Bali Collection

Sport en activiteiten

1 Bali National Golf Club

2 Bali Benoa Watersport

3 Spa Sekar Jagat

Eten en drinken

Topkeuken

Jaansan Bali 1

Charmant adres iets buiten de hotel-enclave met liefdevol bereide Balinese en Indonesische klassiekers, vooral met eend en kip, maar ook veel lekkere vegetarische gerechten.

Jl. Bypass Ngurah Rai 96B, Jimbaran-Mumbul, Nusa Dua, tel. 0812 39 16 19 10, jaansan.com, dag. 10-22.30 uur, €-€€

Chillen bij de grill

Mr. Bob Bar & Grill 2

Bij dit drukke restaurant kun je binnen en buiten zitten. Mr. Bob serveert een mix van Balinese, Europees-Amerikaans en Indonesische gerechten. Leuk

4

Juweeltje in de branding – Pura Tanah Lot

Dit kleine heiligdom wordt misschien wel vaker gefotografeerd dan de Eiffeltoren of de Hollandse molens. Elke avond wordt aan de zuidkust van Bali namelijk een ansichtkaartmotief werkelijkheid wanneer de zon roodgloeiend in de zee zakt en het rotseiland met de pagodeachtige schrijnen van de kleine zeetempel zich spectaculair aftekent tegen de hemel.

In de rotsspelonken rond de Pura Tanah Lot nestelen zwart-wit gestreepte zeeslangen. Ze gelden als nakomelingen van de oerslangen en de watergoden Antaboga en Basuki. Hierboven het staarteinde en rechts de kop. Omdat de reptielen als tempelbewakers vereerd worden, brengt men ze daar regelmatig offergaven

Wie een fascinerend schouwspel van de natuur wil beleven, moet zorgen vóór 17 uur bij de **Pura Tanah Lot** 1 (foto op blz. 15) te zijn. Vanaf die tijd kun je namelijk getuige zijn van de zons- ondergang bij de vermoedelijk beroemdste zeetempel van Bali. Het mooiste zicht heb je vanuit de meestal propvolle restaurantjes op de ertegenover gelegen kliffen. Hoewel je het spektakel met honderden anderen moet delen, is een bezoek toch de moeite waard, want de Pura Tanah Lot – ‘Tempel van de Aarde in Zee’ – is een van de mooiste tempels van Bali. Iedereen wordt stil wanneer de zon in de zee zakt, een schouwspel dat zich elke avond in andere vormen en kleuren voltrekt. De grootsheid van dit fenomeen doet je zelfs de commerciële drukte om je heen vergeten.

Bolwerk tegen de machten van het kwaad

Het kleine heiligdom op een bij vloed door de branding omspoelde rotsparijs is met zijn eenvoudige schrijnen met rijststrodak niet van overweldigende architectonische betekenis, maar wel een belangrijke voorpost tegen de door alle Balinezen gevreesde machten van de onderwereld: de in zee huizende demonen. Als een van de negen belangrijke rijkstempels is de Pura Tanah Lot het hele jaar door het doel van bedevaartgangers uit heel Bali.

Net als de meeste andere zeeheiligdommen is de Pura Tanah Lot in de 16e eeuw gesticht

door de hindoeheilige Sanghyang Nirartha, die volgens de legende in een kokosnootschaal van Java naar Bali voer om het eiland voor de aanstormende islam te behoeden. Tijdens zijn verblijf op het eiland, waar hij de hindoeleer verbreidde, mediteerde hij op het kleine rotseiland. In het tempelcomplex is een *meru* met drie daken aan hem gewijd.

INFORMATIE EN OPENINGSTIJDEN

Pura Tanah Lot 1: tanahlotbali.com, dag. 7-19.30 uur, Rp. 75.000, kinderen Rp. 40.000.

Vervoer: de doodlopende weg naar de tempel buigt 3 km ten oosten van Tabanan bij **Kediri** van de hoofdweg af. Bemo's vanaf Denpasar/Terminal Ubung (► blz. 19).

Wandeling: vanuit Kuta-Legian kun je via Seminyak, Kerobokan, Canggu en Seseh een 20 km lange strandwandeling naar de Pura Tanah Lot maken. Her en der moet je door een riviermonding waden, die bij vloed behoorlijk diep kan zijn.

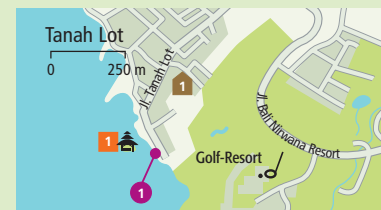
tabele kamers met airconditioning, Indonesisch-internationaal restaurant en een aangenaam zwembad) in de buurt van de zeetempel, kan de volgende dag bij zonsopkomst voor de grote drukte genieten van het zicht op de tempel.

ETEN EN DRINKEN

In het kleine **restaurant** 1 (met terras) aan de steile kust tegenover de tempel kun je je tegoed doen aan Balinese en Indonesische gerechten en verfrissende koude drankjes, €€.

OVERNACHTEN

Wie verblijft in het rustige **Natya Hotel** 1 (tel. 0361 81 91 58, natyahotel.com/natya-hotel-tanah-lot, €€, €€, dubbele bungalows met tien comfor-

Uitneembare kaart: G 6 | **Bus/bemo** vanaf Denpasar, of met de auto | **Tempelbezoek:** ca. 2 uur

11

De Olympus van Bali – beklimming van de Gunung Agung

Met 3142 m is de tot zetel van de goden uitverkoren vulkaan Gunung Agung de hoogste top van het eiland. Wie stevige schoenen bij zich heeft en niet bang is voor een spannend avontuur, wordt beloond met een fantastisch uitzicht over Oost-Bali en Lombok.

De behoorlijk steile klim, zo nu en dan over losliggend lavagesteente, voert door het bergregenwoud en via gestolde lavastromen naar de top. De tocht vereist weliswaar een zeer goede conditie en een vaste tred, maar kan ook zonder grote klimervaring worden ondernomen. Omdat er in het Agung-massief tot dusver geen berghutten zijn, moeten beklimming en afdaling op één dag plaatsvinden. Om van het panorama te genieten, moet je heel vroeg vertrekken, want in de loop van de middag hult het Agungmassief zich meestal in dichte wolken.

Zuidroute vanaf de Pura Pasar Agung

De niet al te moeilijke klim vanuit het zuiden begint bij de op ongeveer 1500 m hoogte liggende **Pura Pasar Agung 1**, die je vanuit het dorp Selat via een circa 10 km lange weg bereikt. Voor de tocht van de tempel naar de kraterwand moet je ongeveer 5 uur uittrekken, voor de terugweg 3 à 4 uur. Een nadeel van de zuidroute is dat je het hoogste punt van het Agungmassief niet bereikt. Wie hoog in de bergen de zonsopkomst wil meemaken, moet niet later dan 2 uur 's nachts vertrekken.

Westroute vanaf de Pura Besakih

Hoewel de westroute langer is (beklimming 7-8, afdaling 5-6 uur), kiezen de meeste bergwandelaars voor dit traject. De route begint bij de op circa 950 m hoogte gelegen **Pura Besakih 2**. Vertrek op zijn laatst tegen middernacht. Het wandelpad begint aan de oostkant van de **Pura Panataran Agung** (► blz. 77). Na een uur gaat

de bosweg steil omhoog. Op de steilste stukken en op glibberige plekken moet je je aan takken en wortels vasthouden. Boven de boomgrens en na in totaal 6 uur lopen bereik je de rotswand **Kori Agung 3**, de symbolische toegangspoort naar het heilige topgebied.

Aansluitend doorkruis je een veld vol losse stenen en bereik je een bergkam, met aan weerszijden steil aflopende, uitgestrekte lavavelden. Vervolgens is het nog een pittige klim van 2 uur naar de top. Hier jaagt koude wind wolkenflarden over de 100 m steil aflopende krater, waaruit zwaveldampen opstijgen. Het panorama over grote delen van Bali tot aan de Gunung Rinjani, de heilige berg van het buureiland Lombok, vormt de finale van deze onvergetelijke ervaring.

T
TEMPELS

Als je de westelijke route volgt, passeer je ongeveer een halfuur na vertrek de **Pura Gelap** en na nog eens een halfuur de **Pura Pengupengan**. Beide schilderachtig gelegen tempels behoren nog tot het complex van de **Pura Agung** (► blz. 77).

Gelukt! Via oude lavastromen en scherpe rotsblokken is de Gunung Agung bedwongen. En waarom? Voor het mooiste uitzicht over heel Bali bij zonsopkomst

INFO

Planning: omdat op beide routes het ongemarkeerde pad zich vaak splitst, is het verstandig een berggids te huren of een excursie te boeken (vanaf ca. Rp. 1.400.000 p.p. incl. vervoer naar het beginpunt). Bijvoorbeeld via **Bali Sunrise Trekking** (balisunrisetours.com).

Niet vergeten: drinkwater, proviand, zaklamp, bergschoenen en kleding tegen kou en regen. De beste, want droogste tijd om te klimmen is mei-sept.

Duur: beklimming en afdaling volgen dezelfde route en duren afhankelijk van de gekozen route 8-14 uur.

Overnachten: wie met een eigen auto naar de Pura Pasar Agung gaat, kan in Candi Dasa overnachten. Als je voor de langere westroute kiest, kun je in het dorp Besakih accommodatie vinden. Ook het **Mahagiri Resort** (► blz. 78) is een goede uitvalsbasis. De eigenaar organiseert via beide routes beklimmingen van de Gunung Agung.

Uitneembare kaart: K/L 3/4 | Trekkingtocht: vanaf Besakih of Selat